

De grote gevlekte boomeekhoorn: een veelkleurige verrassing

Maurice La Haye, Zoogdierverseniging

Een belangrijke groep van exotische zoogdieren in Nederland zijn de vele eekhoornsoorten. Eekhoorns zijn kleurrijk, vaak dagactief, handzaam, relatief makkelijk te verzorgen en vaak afkomstig uit landen met een gematigd klimaat. Deze soortgroep lijkt daarmee een ideale soortgroep om als 'bijzonder' huisdier te hebben, mee te kweken en om in te handelen. Het zijn echter ook 'watervlugge' knaagdieren die een stevig hok nodig hebben. De praktijk is dan ook dat er regelmatig exotische eekhoorns ontsnappen en in het wild terecht komen. Soms is het dan echt uitzoeken welke soort is gesignaleerd.

Figuur 2. Grote gevlekte boomeekhoorn ten zuiden van Steenwijk, april 2025. (Foto: Wilfried Gerner)

Het risico is altijd aanwezig dat een exotische eekhoorn ontsnapt en een ziekte of bacterie bij zich draagt die schadelijk is voor onze inheemse (Europese) rode eekhoorn. Een klassiek voorbeeld is het parapokkenvirus waar de uitheemse grijze eekhoorn (*Sciurus carolinensis*) niet ziek van wordt, maar waar de inheemse rode eekhoorn enorm veel last van heeft. Een groot deel van de rode eekhoorns overlijdt aan het virus. De gevoeligheid voor het parapokkenvirus is mogelijk een reden waarom de rode eekhoorn in Groot-Brittannië nu zo enorm bedreigd is en vrijwel overal is verdrongen door de grijze eekhoorn.

De grote gevlekte boomeekhoorn

In Oirschot werd in februari 2025 een opvallend gekleurde eekhoorn waargenomen. Een leerling van een middelbare school in Oirschot had met zijn mobiele telefoon een eekhoorn gefilmd en de beelden gedeeld met een lokale bioloog. Hij heeft de beelden vervolgens op www.waarneming.nl ingevoerd, waarna het spreekwoordelijke balletje is gaan rollen. Na enig overleg met experts en het goed bestuderen van de beelden bleek het te gaan om een grote gevlekte boomeekhoorn (*Sciurus variegatoides*).

Dit is een eekhoornsoort die oorspronkelijk afkomstig is uit Centraal-Amerika en daar in verschillende habitattypen aangetroffen kan worden. De soort leeft in tropisch regenwoud, maar ook op plantages, in naaldbos en in (droog) loofbos. Kortom, een soort die niet al te kieskeurig lijkt te zijn in z'n habitatkeuze. In een risicoanalyse van exotische eekhoorns in Nederland uit 2008 was de conclusie dat de kans klein is dat de soort in Nederland zich zou kunnen handhaven, maar door de melding in Oirschot is dat beeld toch wel wat gekanteld.

Na een oproep in het www.oirschotswaarneming.nl bleek de betreffende eekhoorn al bijna een half jaar aanwezig te zijn en in de gehele wijk 'Theetuin' te worden gezien. Uiteindelijk zijn meer dan 20 meldingen binnengekomen van buurtbewoners die het dier één of meerdere keren in de tuin hebben gehad. De eekhoorn was een graag geziene gast, omdat rode eekhoorns (*Sciurus vulgaris*) nauwelijks aanwezig lijken te zijn in de wijk.

Enthousiaste buurtbewoners

Het enthousiasme van de bewoners in Oirschot om het dier te spotten is heel begrijpelijk, want qua uiterlijk ziet de grote gevlekte boomeekhoorn er inderdaad schitterend uit. Een andere naam voor deze soort is veelkleurige eekhoorn. Overigens werd zeer recent ook melding gedaan van een bonte, zwart-witte grote gevlekte boomeekhoorn (Steenwijk). Op basis van het uiterlijk is wel enigszins te begrijpen waarom deze soort als huisdier gehouden wordt, maar er zijn verschillende goede redenen waarom deze soort niet op de Huis- en Hobbydierenlijst (Positieflijst) terecht is gekomen en beter niet gehouden kan worden. De belangrijkste reden is uiteraard dat exotische eekhoorns die niet gehouden worden, ook niet kunnen ontsnappen.

Figuur 1. Grote gevlekte boomeekhoorn, Oirschot. (Foto: Ellen van Werven)

De grote gevlekte boomeekhoorn blijkt drager te kunnen zijn van het 'Bornavirus 1'. Dit virus heeft enkele jaren geleden in Duitsland geresulteerd in hersenontsteking bij meerdere houders van grote gevlekte boomeekhoorns en zelfs enkele sterfgevallen. De kans dat je als dierhouder besmet wordt is gelukkig erg klein, maar door dit soort incidenten ga je toch heel anders naar exotische eekhoorns kijken.

Het plotse einde van de eekhoorn in Oirschot

Na het ontdekken van de grote gevlekte boomeekhoorn in Oirschot is in overleg met de provincie Brabant een plan gemaakt om het dier te vangen en na vangst onder te brengen in een gespecialiseerde opvang. Nog tijdens de voorbereidingen van deze vangactie kwam het bericht dat een natuurliefhebber uit een naburig dorp het dier had aangereden en dat het dier de aanrijding niet had overleefd. Door een snelle actie kon het lijkje worden opgehaald en is het dier onderzocht door het DWHC (Dutch Wildlife Health Centre) in Utrecht. Het dier bleek gelukkig geen drager van het Bornavirus 1, maar bleek wel een coccidiose-infectie te hebben. Coccidiose wordt veroorzaakt door de eencellige darmparasiet *Eimeria* die diarree veroorzaakt. De eekhoorn uit Oirschot was daardoor verzwakt, wat mogelijk bijgedragen kan hebben aan de aanrijding.

Conclusie

Het opduiken van de grote gevlekte boomeekhoorn in Oirschot laat zien dat exotische eekhoorns langere tijd kunnen overleven in het Nederlandse klimaat en vroeg of laat kunnen ontsnappen bij dierhouders. Het in werking treden van de Positieflijst, die het kweken en verhandelen van exotische eekhoorns verbiedt, is dan ook een hele goede stap. De exotische eekhoorns die nu nog gehouden worden zijn niet verboden en hoeven ook niet geëuthanaseerd te worden, maar de kweek en handel in de dieren zal hiermee hopelijk worden gestopt. Over enkele jaren zouden daardoor geen exotische eekhoorns meer in de vrije natuur terecht hoeven te komen.

Waarnemingen van exotische eekhoorns kunnen doorgegeven worden op Telmee.nl, Waarneming.nl of via het [Meldpunt exotische eekhoorn](#) van de Zoogdierverseniging.

Verder lezen

Soortinformatie. [Klik hier.](#)

Factsheet Grote gevlekte boomeekhoorn RVO. [Klik hier.](#)

Dijkstra, V. & J. Dekker, 2008. Risico-assessment uitheems eekhoorns. VZZ rapport 2008.10. Zoogdierverseniging VZZ, Arnhem. [Klik hier.](#)

Petzold, J., van den Brand, J.M.A., Nobach, D. et al. (2019) Distribution of zoonotic variegated squirrel bornavirus 1 in naturally infected variegated and Prevost's squirrels. *Sci Rep* 9, 11402. [Klik hier.](#)

Tompkins DM, Sainsbury AW, Nettleton P, Buxton D, Gurnell J. (2002) Parapoxvirus causes a deleterious disease in red squirrels associated with UK population declines. *Proc Biol Sci.* Mar 7;269(1490):529-33. [Klik hier.](#)

